

WaterPeilingen

Nummer 12

VWG Nieuwsbrief 15 juni 2022

De Nieuwsbrief van de Vereniging voor Waterstaatsgeschiedenis verschijnt 1 x per maand rond de 15^e van de maand.

VWG Bestuur:

Op 22 juni a.s. zal voorafgaande aan de Voorjaarsexcursie de ALV worden gehouden. Dit is een goed moment om u als leden bij te praten over de stand van zaken en het verloop van Quo Vadis. Op 4 juni 2021 werd tijdens de ,digitale, ALV het hoe en waarom van Quo Vadis toegelicht. We zijn nu een jaar verder. Het bestuur is met de gespreksverslagen en de enquête formulieren aan de slag gegaan en komt nu met aanbevelingen. De grondbeginselen van de VWG blijven overeind: een platform om van gedachten te wisselen over Waterstaat. Maar er zijn ook ambities naar de komende jaren: communicatie, samenwerking, verjonging ledenbestand, vormgeving om een paar steekwoorden te noemen. De voorzitter zal u bijpraten over dit project maar er zal ook besluitvorming plaatsvinden: is de geschetste koers ook een koers waar u zich als leden in kunt vinden.

Als lid van de VWG kunt u tijdens de ALV meepraten en beslissen over de nabije toekomst. Uw aanwezigheid is dan ook van belang.

Tijdens de ALV kunt u kennis nemen van de begroting 2022, het vaststellen van de jaarrekening 2021 en nieuwe bestuursleden kiezen. Er zijn twee aftredende bestuursleden: Carol van Raalten en Vincent Erdin. Beiden zijn herbenoembaar. Namen van kandidaten kunt u evenwel doorgeven via het mailadres: info@waterstaatsgeschiedenis.nl

Gezocht: Nieuw bestuurslid

Kerntaken:

ervaring of kennis van sociale media, communicatie it administratie, organisatorische of coöperatieve talenten en/ of een jong (professioneel) netwerk

Je belangstelling zien we graag tegemoet: info@waterstaatsgeschiedenis.nl en gaan dan met elkaar in gesprek.

Redactie TWG.

Sinds kort is Janneke Groen lid van de redactie. Janneke is werkzaam bij het Hoogheemraadschap van Rijnland.

VWG data:

Nu alle Covid maatregelen zo goed als zijn ingetrokken wordt het mogelijk om de Voorjaarsexcursie van 22 juni uit te werken.

Op 22 juni a.s. is de Haarlemmermeer het onderwerp. De Meer is dit jaar 170 jaar geleden drooggevallen.

Er zijn nog plaatsen beschikbaar.

Aanmelden kan via: info@waterstaatsgeschiedenis.nl.

Het advies is om zoveel als mogelijk gebruik te maken van het OV om naar het kantoorgebouw van het hoogheemraadschap van Rijnland, Archimedesweg 1 Leiden te reizen. Er is slechts een zeer beperkt aantal parkeerplaatsen beschikbaar. De gemeente Leiden heft parkeergeld voor parkeren op straat.

In het najaar zal de excursie zich op 20 oktober in en rond Utrecht concentreren met het oog op de afsluiting van de Kromme Rijn en de stadsrechten van Utrecht.

Vincent Erdin en Pieter Jan Hofman
Excursiecommissie

Website:

De vereniging heeft een website die te vinden is via de zoekterm: **Waterstaatsgeschiedenis.nl**

Afbeelding: Alette vd Hazelkamp

Op 3 juni werd er in Dordrecht een gezamenlijke bijeenkomst NWH/ VWG gehouden als vervolg op de (digitale) bijeenkomst van 4 juni 2021. Behalve leden/ begunstigers van VWG en NWH was er ook een vertegenwoordiger van de gemeente Dordrecht en Rijkswaterstaat aanwezig.

De Biesboschhal aan de Maasstraat op de Staart is een voormalige fabriekshal die zich prima leent om groepen te ontvangen. Tot medio 1985 was het een industriegebied. De hal staat middenin een gebied waar vrijwel alles is verdwenen en huisvesting door middel van nieuwbouw een belangrijke opgave is, grenzend aan het water van Dordtse Kil, Merwede, Noord, Oude Maas en Wantij. Na een korte introductie volgde een wandeling. Er waren twee presentaties. Kees Broks (STOWA) en medeauteur van het boek De Stadsgenese geeft aan dat de ondergrond bij moet dragen aan het oplossen van de problemen. Kijk naar de bodemlagen en kijk hoe watersystemen hebben plaatsgevonden. Beweeg mee met het water, waar zijn geschikte locaties te vinden en welke bestemming kan zo'n locatie krijgen.

De Staart ligt + 3 m. NAP, daarmee vormt het een belangrijke opvanglocatie voor problemen elders op het Eiland van Dordrecht als delen daarvan onder water komen te staan. Bij een omvangrijke overstroming moeten 110.000 inwoners geëvacueerd worden. 20.000 personen zullen naar het zuiden gaan en 80.000 personen moeten zichzelf in veiligheid zien te stellen. Door steeds meer in hoogbouw te gaan bouwen zullen bewoners van hoger gelegen appartementen de bereidheid moeten hebben om bij een calamiteit anderen tijdelijk op te vangen. De Staart leent zich voor de bouw van woontorens tot plm. 60 m.

Afbeelding: Alette vd Hazelkamp

Rijkswaterstaat wil in de Hel- en Zielspolder op een oppervlakte van 60 hectare een getijdenstroom en griendbosjes terug brengen. Door een bypass te graven tussen de Beneden Merwede en de Helsoot/ Kikvorschkil moet er meer water gaan stromen langs de oevers. De biodiversiteit moet verbeteren. De vraag is: wat gaat er met het aanwezige sediment gebeuren en op welke plaatsen zullen geulen ontstaan en waar wordt sediment afgezet. Wat is de invloed van een sterkere stroming vanuit het Haringvliet en Hollands Diep op het te ontwikkelen gebied.

In twee groepen werd nagedacht over de mogelijke gevolgen hiervan. Een concrete casus die uiterlijk in 2027 uitgevoerd moet zijn in het landschap.

De algemene reactie was dat het een interessante gezamenlijk bijeenkomst was en ook volgend jaar een vervolg dient te krijgen.

Op vrijdag 10 juni werd de Vrijwilligersdag van de NGS in Oldehove gehouden.

Harry Oosten (waterschap Noorderzijlvest) vertelde iets over het beheergebied van het waterschap en de rol van gemaal De Waterwolf in Electra.

Jaap van Rijn ging in zijn bijdrage in op de restauratie van museum stoomgemaal De Tuut maar nam zijn gehoor vooral mee in het proces om over het stoomgemaal een verhaal waarbij verschillende doelgroepen aandacht kregen: het sociaal maatschappelijke verhaal van een stoomgemaal. Hoe was het om op een stoomgemaal te werken en welke processen horen bij het laten draaien van een gemaal. Het andere verhaal is een technisch verhaal, wat werd er in welke ruimte voor werk gedaan en door wie.

Afbeelding: ve

Met de nodige investeringen is er een audiotour gemaakt, zijn er informatiepanelen geplaatst en is er een horecavoorziening gekomen.

Na de lunch was het tijd om naar het gemaal De Waterwolf in Electra te gaan. Naast de scheidend dijkgraaf van waterschap Noorderzijlvest was Willem Aalberts, voormalig gemaalbeheerder met 40 dienstjaren op het gemaal, aanwezig. Op een vraag of het werk in al die jaren wezenlijk anders was geworden, was het nuchtere antwoord dat het water nog steeds vanuit de boezem naar het Lauwersmeer uitgeslagen moet worden.

Afbeelding: ve

Dat er nog steeds een gezonde rivaliteit tussen Groningen en Friesland bestaat bleek uit het voorbeeld dat er onder de Waterwolf sluizen zitten om de inlaat van Fries water in de Groningse boezem tegen te gaan. De dijkgraaf was trots op de Waterwolf omdat bezoekers midden in het bedrijfsproces staan als zij het gemaal binnenkomen. ‘In Groningen laten we zien wat we doen’

Tja, de afstand westen Groningen is vanuit het westen altijd langer dan omgekeerd. Die geografische hindernis was merkbaar bij de opkomst. De NGS mag echter terugzien op een geslaagde dag.

Algemeen

Dag van de Bouw

Zaterdag 18 juni is de traditionele dag van de bouw. Op tal van plaatsen zijn bouwplaatsen opengesteld voor bezoekers om een kijkje achter de schermen te nemen en op een veilige manier het bouwwerk in wording te bezoeken.

Ook verschillende waterschappen willen bezoekers een kijkje laten nemen bij diverse werkzaamheden. Bij sommige werkzaamheden is er dagelijks hinder voor medegebruik van de bouwlocatie (hoofdstation van Groningen) op andere plekken zal dat minder zijn maar wijzen waterschappen wel op de noodzaak van de werkzaamheden zoals een dijkversterking.

Waterschap Limburg wijst tijdens deze dag op de Hoogwaterveiligheid.

Tegenvallers Afsluitdijk

Wat een feestelijk moment had moeten zijn: 28 mei 2022 precies 90 jaar na de sluiting van het laatste stroomgat en de realisatie van de Afsluitdijk krijgt inmiddels meer de vorm van een fors hoofdpijndossier.

In 2018 werd het project van renovatie aanbesteed voor een bedrag van 921 miljoen euro. Door tegenvallers kwam daar kortgeleden nog eens 238 miljoen euro bij en voor enkele kleine geschilpunten moet er nog eens 87 miljoen apart worden gehouden.

Een belangrijk probleem dat recent aan het licht was de zogenaamde ‘golfklap’ laag water en hoge golven waardoor de druk op de deuren van de spuisluizen zo groot kan worden dat deze kapot gedrukt worden.

De aanbestedingsprocedure wordt opnieuw tegen het licht gehouden. Onbekend is wanneer de gerenoveerde spuisluizen in gebruik genomen kunnen worden.

Over honderd jaar wonen in Arnhem.

Landschapsarchitect Lisanne Struckman (WUR) ontwierp een stad zonder auto's en parkeerplaatsen maar met beekjes en groen.

Zo zou Arnhem er medio 2130 uit kunnen gaan zien.

Omdat Arnhem op de grens ligt van hogere zandgronden en lagere rivierdalen is dit gebied als model gekozen om de stad van de toekomst te ontwerpen. Drijvende woningen waar noodzakelijk. Door de hoogteverschillen is het goed mogelijk om ter plaatse energie op te wekken. Centraal bij het ontwerp staat het volgen van het natuurlijke systeem. Niet meer bouwen om te bouwen maar kijken waar het mogelijk is en de risico's verantwoord zijn. Gebruik maken van hoogteverschillen in het landschap en de wind- en waterstromen.

Omdat wegen niet meer nodig zijn kan er meer groen en water worden aangelegd, dit zorgt voor verkoeling in het stedelijk gebied waar de klimaatverandering hogere temperaturen tot gevolg heeft. Deelauto's zijn op afroep te bestellen en komen vanuit een centraal punt automatisch voorrijden. Pakjes worden met een drone aan huis bezorgd.

Van de huidige bouwopgave van 1 miljoen woningen worden er 800.000 in de lage delen van Nederland gebouwd. Bij de WUR vraagt Lisanne Struckman zich hardop af of dit een juiste keuze is.

Unie van Waterschappen (Den Haag)

Waterschappen reageerden op 13 juni op de stikstofplannen van het kabinet. De waterschappen willen meer aandacht voor de ater- en bodemkwaliteit en een vragen om aandacht voor een toekomstig perspectief van de landbouw.

Als de landbouw weet wat het toekomstbeeld is voor de sector kan er gewerkt worden aan een kringlooplandbouw. Bovendien weet de sector ook wat de plaats is in het hele debat over de invulling van het landelijk gebied.

Waterschap Hunze en Aa's (Veendam)

Leerlingen van het Harend Lyceum bedenken een plan voor een klimaatadaptief Overwinningsplein in Groningen.

Met het plan willen de leerlingen een bijdrage leveren aan het hittebestendig maken van het nu nog kale (winkel)plein. Er is veel steen en er zijn parkeerplaatsen. Door waterpartijen en groen aan te leggen moet het een aangamer verblijfsgebied kunnen worden.

Waterschap Drents Overijsselse Delta (Zwolle)

Maandag 20 juni fietsen 1200 wielrenners over een afstand van 375 km. de klimaatlijn tussen Breda en Groningen om aandacht te vragen voor de klimaatveranderingen. Tussen beide plaatsen loopt de 0 m. NAP lijn, Fietsers kunnen deze route volgen aan de hand van de bordjes LF 9.

De fietstocht begint om 5.30 u bij het kantoor van Brabantse Delta in Breda en eindigt om 22.10 u bij het kantoor van Noorderzijlvest in Groningen.

Acht waterschappen langs de route hebben estafetteteams ingezet bestaande uit bestuurders en medewerkers. Voor het waterschap DOD fietsen Dirk-Siert Schoonman, dijkgraaf en Herman Odink, lid van het DB mee. Het motto is: geen Zwolle aan Zee. Deltacommissaris Peter Glas zei onlangs: 'Iedere schop die de grond ingaat moet klimaatbestendig zijn'.

Afbeelding: Waterschap Drents Overijsselse Delta, spoorbrug bij Zwolle over de IJssel.

Waterschap Vechtstromen (Almelo)

Meer biodiversiteit langs het Oranjekanaal tussen Emmen en Heirbrug. Door selectief te gaan maaien krijgen inheemse plantensoorten een betere kans om weer langs walkanten te verschijnen. Zo ook langs het Oranjekanaal waar de mispel en wilde appel inmiddels weer te zien is. Door deze natuurlijk vriendelijke oevers kunnen planten en insecten steeds verder in de bebouwde kom komen. Wandelaars kunnen het voormalige jaagpad gebruiken als wandelroute. Vroeger was het pad vooral het terrein van de jagers die de schepen bij een windstilte voor moesten trekken.

Waterschap Rijn en IJssel (Doetinchem)

Provincie Gelderland, Waterschap Rijn en IJssel, Waterschap Rivierenland en de Duitse overheden Bezirksregierung Münster & Bezirksregierung Düsseldorf willen meer en intensiever samenwerken om de klimaat extremen zoals droogte en hoog water aan te pakken. Het gaat om het waterbeheer van de grensoverschrijdende wateren binnen het stroomgebied van de Rijn

De veranderingen van ons klimaat hebben een steeds grotere impact op het waterbeheer. Duitsland en Nederland hebben te maken met dezelfde problemen. De aanpak van de problemen in beide landen heeft ook invloed op elkaar. De waterbeheerders in de grensregio willen hier beter op inspelen. Ze gaan meer kennis en informatie uitwisselen. Ze willen ook intensiever samenwerken op bestuurlijk niveau. Dit is uitgesproken tijdens het Rijn-symposium in het provinciehuis in Arnhem afgelopen maandag.

Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden (Houten)

De fietsroute: Utrechts water, Vriend of vijand is beschikbaar. De fietsroute staat in het teken van 900 jaar waterbeheer en is beschikbaar via een audiotour en app via onderstaande link:

<https://izi.travel/browse/5d1902ba-335a-488e-990f-53ce8eecaccc?lang=nl>

Op de website: <http://www.900jaarwaterbeheer.nl/> is meer te vinden.

Hoogheemraadschap van Delfland (Delft)

Dit jaar zijn er al meerdere records gebroken. Zo hadden we vijf stormen op rij, het droogste voorjaar en de warmste dag in mei sinds de weersmeting. En dat afgewisseld met piekbuien. Het hoogheemraadschap neemt de rapporten van de klimaatdeskundigen van de Verenigde Naties en het KMNI, die laten zien dat het klimaat sneller verandert dan verwacht, dan ook zeer serieus. Delfland zoekt naar manieren om versterkt invloed uit te kunnen oefenen op de inrichting van de fysieke leefomgeving. “Het is voor alle ruimtelijke partners als gemeenten, de ontwikkelaars én de gebruikers van de grond zaak om aan te haken. Wij gaan ervan uit dat de nieuwe gemeentelijke colleges ruimte voor water in alle mogelijke vormen voortvarend ter hand nemen”, zegt hoogheemraad financiën Peter Ouwendijk.

Hoogheemraadschap Schieland & De Krimpenerwaard (Rotterdam)

Het hoogheemraadschap is partner geworden van het netwerk ‘Mayors for a drinkable Meuse’.

Het netwerk bestaat uit overheidsinstellingen in Frankrijk, België en Nederland en wil zich inzetten om het water uit de Maas uiteindelijk drinkbaar te maken.

Waterschap Scheldestromen (Middelburg)

Op woensdag 25 mei 2022 lieten bestuurders van ruim 25 Zeeuwse organisaties zien dat ze actief aan de slag gaan om Zeeland klimaatbestendig te maken. Dat deden zij door het ondertekenen van een intentieverklaring, waarin ze aangeven welke rol ze voor zichzelf zien vastgelegd. Op hetzelfde moment ondertekenden Zeeuwse overheden een convenant, waarin ze vastlegden hoe ze de komende jaren gaan samenwerken. Met de ondertekening van het convenant doen alle overheden ook letterlijk een duit in het zakje voor een toekomst waarin Zeeland is voorbereid op weersextremen.

Het onderwijs zet zich vooral in voor het opleiden van een nieuwe generatie beroepskrachten die groot zijn gebracht met het feit dat de klimaatverandering een bewust deel van hun beroepsleven zal gaan bepalen. Het onderwijs wil deze young professionals bewust maken van de gevolgen en hen toerusten voor het maken van klimaatbewuste keuzes tijdens hun werkzame leven.

Algemeen:

De Vereniging voor Waterstaatsgeschiedenis wil in de komende jaren aandacht besteden aan historische feiten die het vakgebied raken:

2021: Sint Elisabethsvloed (1421); het themajaar loopt door tot en met 2022; er is een speciale website: www.600jaarelisabethsvloed.nl

De agenda op deze site wordt vrijwel iedere week aangepast aan de komende en lopende activiteiten.

2022:

14 april – 9 oktober 7^e Floriade in Almere, thema's: klimaat en circulair bouwen

21 juni: Waterstaats erfgoeddag. Bijeenkomst georganiseerd door NGS, HSSN en STOWA; locatie Woudagemaal, Gemaalweg 1, Lemmer.

Thema: Historisch Erfgoed en de betrokkenheid van waterschappen hierbij.

Aanmelden kan via: Waterstaats erfgoeddag 2022.

2022: Afsluiten van de Kromme Rijn (1122) *nb. Excursie VWG*

2022: De Haarlemmermeer viel droog (1852) *nb. Excursie VWG op 22 juni!*

2022: De (Oude) Hollandse Waterlinie bestaat 350 jaar (1672)

2023: Hoogheemraadschap Schieland en de Krimpenerwaard 750 jaar *nb. Excursie VWG*
2024: Volledige ingebruikname Blankenburgtunnel tussen de A-15 en A-20
2025: 7^e Lustrum VWG en 8^e lustrum SSF
2025: 1825 Overstroming langs de Zuiderzeekust (Land van Vollenhove)
2025/ 26: Overstroming grote rivieren die begon op 19 december 1925 maar liep door naar 1926
2025: Amsterdam 750 jaar stadsrechten
2027: Begin van het waterloopkundig onderzoek en oprichting Waterloopkundig Laboratorium
2027: De Unie van Waterschappen bestaat 100 jaar.
2028: 75 jaar na 31 januari/ 1 februari 1953
2030: Begin aanleg van de Stelling van Amsterdam (1880)
2032: De Aflsuidijk bestaat 100 jaar

In de komende jaren zijn er tal van herdenkingen, het overzicht zal worden bijgewerkt.

Mocht iemand belangstelling hebben om over een van de bovengenoemde gebeurtenissen een bijdrage te leveren in TWG dan zijn de richtlijnen daarvoor op de website te vinden.

Data:

Rond de Sint Elisabethsvloed van 1421 worden verschillende bijeenkomsten, al dan niet digitaal georganiseerd. Op de site: 600jaarelisabethsvloed.nl is alle informatie voor de komende periode te vinden.

In het Biesboschmuseum (De Hilweg 2 Werkendam) is de tentoonstelling 600 jaar Elisabethsvloed op 18 november geopend. Het was in de nacht van 18 op 19 november dat de vloed over het land van de Biesbosch spoelde en veel schade heeft aangericht. De expositie moet het waterbewustzijn van Nederlanders en bezoekers vergroten. In Nederland zijn 10 miljoen inwoners afhankelijk van de bescherming van duinen en dijken om veilig te kunnen wonen. Met de huidige kennis worden drastische maatregelen noodzakelijk om die veiligheid ook in de komende decennia te garanderen. Deze tentoonstelling is tot 22 november 2022 te zien.

Tentoonstelling 400 jaar Purmer (1622- 2022) in Museum de Speeltoren, (Noordeinde 2 – 4) in Monnickendam geopend. De ondertitel van de tentoonstelling die tot 10 juli is te zien: Polderen of verzuipen. Het museum is dagelijks geopend.

Van 31 augustus tot en met 3 september de European Association for Urban History in Antwerpen gehouden.

Thema: Inequality and the city.

Voor meer informatie zie: <https://www.uantwerpen.be/en/conferences/eah2022/cfsp/>

30 september: HSSN, bijeenkomst met excursie. Gastheer Waterschap Scheldestromen, Kanaalweg Middelburg. Bekendmaken winnaar van de best geslaagde restauratie van een sluis of stuw en bezoek aan een gerestaureerde sluis of stuw.

Oproep:

Mochten er wijzigingen in uw adressering zijn door verhuizing of het mailadres wilt u die dan doorgeven aan: info@waterstaatsgeschiedenis.nl . Helaas komt het voor dat het tijdschrift of een mailbericht naar een verkeerd adres wordt gestuurd.

Vincent Erdin
secretaris VWG
15 juni 2022